

Lapin Kansa 19.1.2007

On aika täydentää perustuslakia

Onko vai eikö Lapinkyliä olemassa enää? Se on ollut ja mennyttä, sanovat monet mielellään. Unohtakaa koko juttu! Saamelaispoliitikot, tutkijat ja viestintävälineet julkaisevat Lapinkylistä ja niihin liittyvistä kysymyksistä kukin oman kiinnostuksensa ja näkökulmansa mukaan.

Kiistat lapinkylien omistuksista luovat vahvaa painetta muokata kirjoitettua historiaa palvelemaan jonkun etuja ja aatteita. Lapinkylien historian omiminen on ollut alusta alkaen mullistava haaste, jota on kärjistänyt lapinkylien jälkeläisten jakaminen saamelaismääritelmän avulla kahteen leiriin sekä tästä kehkeytynyt tiedotussota. Tunnetustihan historiaa käytetään jatkuvasti hyväksi että väärin. Lapinkylien aika on historiaa ja termillä "lapinkylien historia" on monia merkityksiä. Lapissa asuu runsaasti saamelaisia/lappalaisia, jotka polveutuvat suoraan entisten lapinkylien asukkaista. Mutta vain osaa heistä pidetään alkuperäisväestönä.

Lapinkylät ovat edelleen monille lapin asukkaille tärkeitä ja menneisyydellä on edelleen merkitystä heille. Vaikka kaikkia heitä ei olekaan hyväksytty saamelaisiksi, omaa historiaa ja omaa identiteettiä ei voida heiltä riistää edes saamelaisuuden takarajaksi määrättyllä vuosiluvulla 1875. Lapinkyläjärjestelmä on jo menneisyyttä, se edustaa kuitenkin lappalaisille hyvin keskeistä kauan sitten ollutta oikeushistoriallista faktaa. Eräiden tutkijoiden tulkinnat eivät sitä toiseksi muuta!

Vaikka perinteisten lapinkylien vaikutus ei paljoakaan näy nyky-yhteiskunnassa, niin kuitenkin se väestö, joka nykyään asuu samoilla alueilla, polveutuu siitä väestöstä joka lapinkylissä aikoinaan harjoitti lappalaiselinkeinoja perintömaillaan. Voiko siis kukaan joka polveutuu tuosta väestöstä olla puolustamatta oikeuksiaan? Korkein hallinto-oikeus päätöksessään vuonna 1999 totesi yli 1000 ihmisen polveutuvan lapinkylien alkuperäisväestöstä.

Vaikka arkistoviranomainen oli antanut todistuksen, heitä ei hyväksytty saamelaisiksi. Tämän epäkohta on vihdoinkin korjattava. Ongelma on vain piillyt siinä, mitä saamelaiskäräjät on halunnut tietää tai mitä se ei ole halunnut tietää. Joten LK:n uutisointi 5.s ja 6.1. 2007 tuomioistuinten päätöksistä johdatti lukijan koko alkuperäiskansakysymyksen ytimeen: lappalaiset kykenevät osoittamaan, että he polveutuvat varmuudella lapinkylien alkuperäisestä väestä. Ja he kykenevät asiakirjoin ja Korkeimman oikeuden tuomioin näyttämään, että he ovat näiden lapinkylien oikeuksien laillisia perijöitä.

Kysymys kuulukin: miksi tämä todellinen alkuperäiskansa ja oikeudenomistajat pyritään sulkemaan keskustelun ulkopuolelle? Olen sitä mieltä, että nykyinen repivä riita loppuisi välittömästi, mikäli perustuslakia täydennetään sellaisella lisäyksellä, jossa todetaan saamelaisten lisäksi alkuperäiskansaksi lappalaiset/kveenit.